

Rīgā

06.11.2019. Nr.1-12/170

Pārresoru koordinācijas centram

Brīvības bulvāris 36

Rīga, LV-1520

pkc@pkc.mk.gov.lv

Par priekšlikumiem Latvijas nacionālā
attīstības plānā 2021.– 2027. gadam

Latvijas Nedzirdīgo savienība (turpmāk tekstā LNS) iepazīnās ar Latvijas nacionālā attīstības plānu 2021.– 2027.gadam pirmo redakciju un izsaka savu viedokli un priekšlikumus.

Lai īstenotu

- 1) ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, kas nosaka, ka termins "valoda" ietver arī *zīmju valodas* un šīs konvencijas 24. pantu par izglītību, kas cita starpā nosaka, ka dalībvalstis personām ar invaliditāti dod iespēju apgūt praktiskās un sociālās iemaņas, kas vajadzīgas, lai atvieglotu to pilnīgu un vienlīdzīgu līdzdalību izglītības sistēmā un sabiedrības dzīvē, šai nolūkā dalībvalstis atvieglo zīmju valodas apguvi un veicina nedzirdīgo kopienas lingvistisko identitāti;
- 2) Valsts valodas likumu, kurā norādīts, ka valsts nodrošina latviešu zīmju valodas attīstīšanu un lietošanu saziņai ar nedzirdīgajiem cilvēkiem;
- 3) Izglītības likuma 9. pantā par izglītības ieguves valodu noteikto, ka izglītības iestādēs, kuras īsteno speciālās izglītības programmas izglītojamajiem ar dzirdes traucējumiem, kā arī citās izglītības iestādēs, kurās tiek nodrošināta atbilstoša mācību vide izglītības ieguvei latviešu zīmju valodā, izglītību var iegūt latviešu zīmju valodā,

LNS lūdz Latvijas nacionālā attīstības plāna 2021.– 2027. gadam **rīcības virzienā "Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība"** pedagoģisko darbinieku izglītības un profesionālās pilnveidei iekļaut

- 1) Latviešu zīmju valodas studiju programmas izveidi;
- 2) Studiju kursa/ profesionālās pilnveides kursa "Latviešu zīmju valodas apguve" izveidi;

Izglītības programmu īstenošanai:

- 1) Mācību priekšmeta "Latviešu zīmju valoda" standarta un paraugprogrammas izveide;

- 2) Izglītības programmas mācību plāna papildinājums, iekļaujot jaunu mācību priekšmetu "Latviešu zīmju valoda";
- 3) Mācību līdzekļu izstrāde, t.sk., grāmatas un digitālā formātā.

Izglītības programmu īstenošanas nodrošinājumam:

- 1) Zīmju valodas izpētes un attīstības centra izveidi kādā akadēmiskā institūcijā;
- 2) Bērnu ar dzirdes traucējumiem mācību metodikas izpētei, ieteikumu izstrādei un sadarbībai ar izglītības iestādēm paredzētas struktūrvienības izveidi kādā akadēmiskā institūcijā.

Rīcības virzienā "Stipras ģimenes paaudzēs", kurā kā mērķi minēti ģimenes kā vērtības stiprināšana sabiedrībā, pilnveidojot atbalsta sistēmu ģimenēm un pamatvajadzību kvalitatīvu nodrošinājumu un vienlīdzīgas iespējas bērniem neatkarīgi no ģimenes sociālā stāvokļa, LNS lūdz iekļaut atbalstu un izglītošanu dzirdīgām ģimenēm, kurās aug bērni ar dzirdes traucējumiem/invaliditāti, paredzot tām iespēju apgūt zīmju valodu un psihologa konsultācijas, kas veicinātu šo bērnu iekļaušanu ģimenē.

Viss iepriekš minētais ļaus sekmīgi sasniegt arī **rīcības virzienā "Saliedētība"** uzstādītos mērķus. Dodot latviešu zīmju valodai pienācīgu vietu, pieaugs piederības sajūta Latvijas sabiedrībai, latviskai un eiropiskai kultūrtelpai arī nedzirdīgiem cilvēkiem, kuru dzimtā valoda ir zīmju valoda, dodot iespēju arī viņiem aktīvi piedalīties sabiedriskajās aktivitātēs, būt vienai no sabiedrības daudzveidības sastāvdaļai. Tas veicinās arī kopējo saziņu un sadarbību starp dažādām iedzīvotāju grupām un mazinās spriedzi un nepamatotus aizspriedumus. Valsts atbalsts zīmju valodas attīstībai būs kā labs gatavības piemērs sniegt atbalstu līdzilvēkiem, tādējādi vairojot sabiedrisko labumu.

Zīmju valodas speciālistu sagatavošana ir nozīmīga **rīcības virziena "Sociālā iekļaušana"** mērķa par individualizētu, uz cilvēku orientētu sociālo atbalstu, kas tiek piedāvāts katram, kam tas ir vai varētu būt visvairāk vajadzīgs, sasniegšanai, jo arī cilvēki ar dzirdes traucējumiem – zīmju valodas lietotāji ir tā sabiedrība grupa, kurai proporcionāli biežāk nepieciešams sociālais atbalsts ar iedziļināšanos tās specifiskā. Sekmējot zīmju valodas attīstību, uzlabotos iespējas apgūt zīmju valodu jebkuram: arī citu jomu pārstāvjiem, citiem interesentiem, kas to varētu likt lietā tādās nozarēs kā veselības aprūpe, sociālā palīdzība, pakalpojumu sniegšana un daudzās citās.

Kontekstam

Nedzirdīgiem bērniem Latvijā nav mūsdienīgu, digitālu (vizuālu) mācību līdzekļu mācību priekšmetu apguvei. Nepieciešama arī mācību metodikas izstrāde vārdzirdīgiem un nedzirdīgiem bērniem. Jo īpaši tāpēc, ka Izglītības likums papildināts ar normu (9.pants) par mācībām zīmju valodā. Taču, lai sagatavotu un izstrādātu mācību materiālus zīmju valodā, vispirms ir jāuzsāk latviešu zīmju valodas lingvistiskā izpēte, kas ir ļoti būtiska arī pareizai zīmju valodas apmācībai. Pateicoties tai bērni veiksmīgāk spēs apgūt latviešu rakstu valodu.

Joprojām Latvijā daudziem nedzirdīgajiem cilvēkiem ir ļoti zems izglītības līmenis, skolām joprojām trūkst adaptētu mācību līdzekļu un trūkst pedagogu, kas būtu kvalificēti latviešu zīmju valodas lietošanā. Cēlonis šīm problēmām ir tas, ka līdz šim no valsts nav bijis atbalsts zīmju valodas attīstībai, lai gan Valsts valodas likuma 3.panta 3.daļa nosaka,

ka valsts nodrošina *latviešu zīmju valodas attīstīšanu* un lietošanu saziņai ar nedzirdīgajiem cilvēkiem.

Zīmju valodas apguvei, tāpat kā skaņu un rakstu valodas apguvei ir nepieciešami izglītoti, zinoši speciālisti un atbilstoši mācību materiāli. Latviešu valodas lietojums ir viens no galvenajiem faktoriem, kas nosaka valodas ilgspēju un ietekmē latviešu nācijas pastāvēšanu. Tieši to pašu var attiecināt uz nedzirdīgajiem un latviešu zīmju valodu.

Apzinoties latviešu zīmju valodas nozīmi nedzirdīgo cilvēku dzīvē, LNS pastāvīgi ir piedalījies dažādos EK projektu konkursos, lai gūtu finansējumu zīmju valodas attīstībai. Taču finansējuma piesaiste caur projektu konkursiem ir īslaicīga „lāpīšanās”, ir nepieciešama pastāvīga un nepārtraukta zīmju valodas izpēte, attīstība, kā tas notiek citās ES valstu universitātēs. Piemēram, Zviedrijā ir „Valodu pētniecības centrs”, kurā ir dažādu valodu pētīšanas nodaļas un viena no tām ir zviedru zīmju valodas attīstības nodaļa, pat kaimiņos Lietuvā ir valsts finansēts Lietuviešu zīmju valodas pētījuma centrs Viļņas nedzirdīgo bērnu skolā, kurš izstrādā dažādus mācību materiālus lietuviešu zīmju valodā.

LNS uzskata, ka beidzot arī Latvijas valstij ir jāpilda Valsts valodas likumā noteiktā funkcija - *jānodrošina latviešu zīmju valodas attīstīšana*, paredzot atbalstu zīmju valodas attīstībai valsts valodas politikas pamatnostādņēs no 2021.gada un šim mērķim iedalot valsts finansējumu.

Tāpat jāatzīmē, ka Latvijā vairāki bērni ar dažādas pakāpes dzirdes traucējumiem mācās Latvijas vispārizglītojošās skolās kopā ar dzirdīgajiem, bet vai viņiem tiek nodrošināta kvalitatīva un pieejama pirmskolas, sākumskolas un pamatskolas izglītība? Arī to skolu pedagogiem būtu jāzina, kā strādāt ar bērniem ar dzirdes traucējumiem, zīmju valodas pamati, zīmju valodas nozīme latviešu rakstu valodas apgūvē. Vai šiem bērniem blakus ir profesionāli asistenti vai pedagogu palīgi? Tāpat augstskolās, kur sagatavo ārstniecības iestāžu speciālistus, pedagogus un citus speciālistus, izglītības programmās būtu jāiekļauj arī zīmju valodas kurss.

Tāpat valstī joprojām netiek sagatavoti zīmju valodas skolotāji, kas nodrošinātu zīmju valodas apmācību, kā arī nav iespējams iegūt augsti kvalificētu zīmju valodas tulka un surdopedagoga kvalifikāciju.

Valdes priekšsēdētāja – prezidente

(*paraksts)

S.GERENOVSKA

**Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu*